«Ο ρόλος της εκπαίδευσης ενηλίκων στη σύγχρονη κοινωνία»

Σίμου Δανάη

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια: Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση

danai.simou@st.ouc.ac.cy

Περίληψη: Στη σημερινή κοινωνία παρατηρούνται αλλαγές (οικονομικές, κοινωνικές, πολιτικές, πολιτισμικές, τεχνολογικές κτλ) οι οποίες απαιτούν τη συνεχή εκπαίδευση των ατόμων προκειμένου να ανταπεξέλθουν στις νέες ανάγκες που προκύπτουν. Βασική επιδίωξη της εκπαίδευσης και κατάρτισης ενηλίκων είναι ο εφοδιασμός των ατόμων με όλες εκείνες τις νέες γνώσεις και δεξιότητες που απαιτούνται προκειμένου να είναι παραγωγικοί και ανταγωνιστικοί στην εργασία τους και ταυτόχρονα να μην απειλούνται με κοινωνικό αποκλεισμό.

Λέξεις – Κλειδιά: εκπαίδευση ενηλίκων, κοινωνία, μεταβολές

Abstract: In today's society there are changes (economic, social, political, cultural, and technological, etc.) that require continuing education of people in order to cope with the new needs that arise. The main goal of adult education and training is to provide people with all those new knowledge and skills necessary to be productive and competitive in their work, while not threatened with social exclusion.

Key – words: adult education, society, changes

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει θέσει ως στόχο να καταστεί ως μια παγκόσμια ηγεμονική οικονομία που είναι βασισμένη στην κοινωνία της γνώσης. Για να επιτευχθεί αυτή η οικονομική ανάπτυξη και η ανταγωνιστικότητα σημαντικό ρόλο παίζει η εκπαίδευση και κατάρτιση ενηλίκων. Τα τελευταία χρόνια ο ρόλος της εκπαίδευσης ενηλίκων έχει επαναπροσδιορισθεί αφού πλέον αποτελεί το μέσο με το οποίο γίνονται αντιληπτές οι ανάγκες που προκύπτουν εξ' αιτίας των κοινωνικό-οικονομικών, πολιτισμικών και πολιτικών αλλαγών. Για να μπορέσουν να ανταπεξέλθουν έγκαιρα στις αλλαγές αυτές τα συστήματα κατάρτισης είναι ευέλικτα

και παρέχουν υψηλής ποιότητας και διαφάνειας προγράμματα.

Πλέον είναι ξεπερασμένη η ιδέα πως όσες δεξιότητες έχει αναπτύξει το άτομο μέσα από την υποχρεωτική εκπαίδευση είναι αρκετές προκειμένου να βρει και να διατηρήσει μια θέση εργασίας. Μετά τη βιομηχανική επανάσταση παρατηρήθηκε ραγδαία άνοδος της τεχνολογίας και «εισβολή» των τεχνολογικών εφαρμογών στην καθημερινή μας ζωή. Μέσα από τη συνεχή κατάρτιση και εξειδίκευση των ατόμων σε θέματα τεχνολογίας η εκπαίδευση ενηλίκων σκοπεύει στο να εφοδιάσει τα άτομα με όλες εκείνες τις γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες προκειμένου να είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν τις νέες εξελίξεις, να είναι ανταγωνιστικότεροι στον εργασιακό τους χώρο προκειμένου να επιτευχθεί η προσωπική και επαγγελματική τους εξέλιξη αλλά και να συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας τους.

Σύμφωνα με έρευνα του 2014 τα επίπεδα ανεργίας στις χώρες της Ευρώπης ήταν κατά μέσο όρο περίπου στο 10,4% και οι μακροχρόνια άνεργοι στο 5,1% του συνολικού πληθυσμού. Ο ρόλος που παίζει η εδώ η εκπαίδευση ενηλίκων έχει να κάνει με το γεγονός πως η συνεχής εκπαίδευση και κατάρτιση μπορεί να μειώσει τα επίπεδα ανεργίας καθώς η επανεκπαίδευση του ατόμου θα τον εφοδιάσει με νέες δεξιότητες προκειμένου να βρει εργασία και να αποφευχθεί ο κοινωνικός του αποκλεισμός. Προκύπτει δηλαδή το τρίγωνο εκπαίδευση – εργασία – κοινωνία, αφού η εκπαίδευση αποτελεί το μέσο για είσοδο στην αγορά εργασίας και ένταξη στην κοινωνία.

Άλλη μια πρόκληση που έχει να αντιμετωπίσει η εκπαίδευση ενηλίκων είναι οι δημογραφικές αλλαγές που παρατηρούνται στον ευρωπαϊκό πληθυσμό. Με τελευταία στοιχεία που έχουν προκύψει από έρευνες που διεξήχθησαν το 2014 στην Ευρώπη παρατηρείται αύξηση του ποσοστού των ατόμων ηλικίας 65+ (18,5% του συνολικού πληθυσμού) και μείωση του αριθμού των γεννήσεων. Προβλέπεται πως τα επόμενα χρόνια ο αριθμός των νέων έως 24 ετών θα έχει μειωθεί κατά 15% (Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Κοινότητας,2006:4), με αποτέλεσμα να μειωθούν και τα νεαρά άτομα που εργάζονται ενώ ταυτόχρονα ολοένα και περισσότερα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας θα έχουν μια ανταμοιβόμενη εργασία. Αυτές οι μεταβολές επηρεάζουν της αγορά εργασίας καθιστώντας αναγκαία την εκπαίδευση και κατάρτιση. Σκοπός της εκπαίδευσης ενηλίκων είναι να ενταχθούν περισσότεροι νέοι και ηλικιωμένοι στη αγορά εργασίας. Αυτό θα επιτευχθεί με την αντιμετώπιση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου, ώστε όλοι να είναι εφοδιασμένοι με τις βασικές γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες και επιπλέον τα ηλικιωμένα άτομα να

καταρτίζονται συνεχώς σε νέες δεξιότητες με αποτέλεσμα να επιτευχθεί η ομαλή τους ένταξη στις νέες συνθήκες που επικρατούν στον εργασιακό τομέα. Παράλληλα με την αύξηση του μέσου όρου ζωής παρατηρείται και αύξηση των μεταναστών οι οποίοι έρχονται από τις δυτικές χώρες. Υπολογίζεται πως σήμερα στην Ευρώπη κατοικούν 72 εκατομμύρια μετανάστες. Μέσα από τα συστήματα δια βίου μάθησης μπορεί να δοθεί η δυνατότητα στους μετανάστες να μάθουν τη γλώσσα της χώρας υποδοχής ώστε να επιτευχθεί η κοινωνική τους ένταξη και παράλληλα να αναγνωριστούν οι δεξιότητες που κατέχουν προκειμένου να εργαστούν και να συμμετέχουν στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας που τους φιλοξενεί.

Τα ποσοστά συμμετοχής των ατόμων ηλικίας 25-64 σε προγράμματα εκπαίδευσης ενηλίκων είναι ιδιαίτερα χαμηλά, καθώς ο μέσος όρος των ευρωπαϊκών χωρών είναι 10,7%. Σκοπός των ευρωπαϊκών και εθνικών πολιτικών πρακτικών είναι η αύξηση αυτού του ποσοστού. Η προσπάθεια αυτή γίνεται υπό το πρίσμα του γενικότερου σκοπού της εκπαίδευσης ενηλίκων που είναι η αύξηση του ενδιαφέροντος του ατόμου για την κοινωνία. Τα άτομα έρχονται πιο κοντά στις ανάγκες της κοινωνίας, συμμετέχουν στα κοινά, πράττουν έργο ωφέλιμο προς αυτήν και τέλος εξαλείφεται η κοινωνική ανισότητα.

Η εκπαίδευση ενηλίκων συνδέεται με την κοινωνική διάσταση της ιδιότητας του πολίτη (Καραλής, 2008), η οποία περιέχει τις έννοιες της ταυτότητας και του «ανήκειν» (Μπάλιας: 2004). Επιπλέον με βάση τις αρχές της δημοκρατίας αναπτύσσει την ανάγκη για συμμετοχή και διάλογο και ενθαρρύνει τα άτομα να σκεφτούν με κριτικό τρόπο για τις προκαταλήψεις και τις πεποιθήσεις που υπάρχουν, να τις αμφισβητήσουν και να διατυπώσουν νέες υποθέσεις. Έτσι, προωθείται η ενεργός συμμετοχή στην πολιτική ζωή της χώρας με σκοπό να επηρεάζει τις πολιτικές εξελίξεις και επιτυγχάνεται η αυτοπραγμάτωση του ατόμου (Κόκκος, 2002).

Εκτός από τους προαναφερόμενους ρόλους που επιτελεί η εκπαίδευση ενηλίκων, επιδιώκει ακόμη την εξάλειψη των εκπαιδευτικών ανισοτήτων. Υπάρχουν αρκετά άτομα τα οποία λόγω οικονομικών δυσκολιών της οικογένειας τους εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο για να εργαστούν. Τα προγράμματα εκπαίδευσης ενηλίκων έρχονται να καλύψουν τα κενά σε επίπεδο γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων που προέκυψαν ώστε τα άτομα να εφοδιαστούν με τα απαραίτητα εργαλεία προκειμένου να βελτιώσουν τις συνθήκες εργασίας και διαβίωσης τους.

Συνοπτικά, οι μεταβολές στο πεδίο της εκπαίδευσης ενηλίκων αφορούν

προσωπικές, κοινωνικές, οικονομικές και επαγγελματικές ανάγκες (Venables, 1976). Ο ρόλος της εκπαίδευσης ενηλίκων διαμορφώνεται με βάση τις ανθρωπιστικές αξίες και τα δημοκρατικά ιδεώδη και προωθεί τη δημιουργία μιας κοινωνίας ενεργών και αυτόνομα σκεπτόμενων πολιτών. Ωστόσο, για να επιτευχθούν οι στόχοι που έχει θέσει πρέπει να αντιμετωπίσει ορισμένα θεσμικά, πολιτικά και οικονομικά εμπόδια που προκύπτουν τα οποία δημιουργούν σχέσεις εξουσίας και ανισότητας (Γουβιάς, 2002: 22). Από αυτές τις αντιπαραθέσεις προκύπτει ο προσανατολισμός και το περιεχόμενο της εκπαίδευσης ενηλίκων που βασίζεται στον ανθρωπιστικό της χαρακτήρα(Βεργίδης, 2004 : 4).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βεργίδης, Δ. (2004). *Η εκπαίδευση ενηλίκων στην Ελλάδα: επιτεύγματα και δυσλειτουργίες.* Εισήγηση στο 1ο Επιστημονικό Συνέδριο της ΕΕΕΕ. Αθήνα. Διαθέσιμο στο: http://www.adulteduc.gr/001/pdfs/analyseis/vergidis.pdf

Γουβιάς, Δ. Σ. (2002). *«Δια βίου μάθηση; Ευχαριστώ, δεν θα πάρω»* – Η σημασία της δημιουργίας «ζήτησης» για εκπαίδευση ενηλίκων με χρήση των Τεχνολογιών της Πληροφορικής & Επικοινωνιών. Ανακοίνωση εργασίας στο 2ο Διεθνές Συνέδριο Κοινωνιολογίας. Θεσσαλονίκη, 8 – 10/11/2002. (σ. 26). Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: http://www.rhodes.aegean.gr/tepaes/anamorfosi/ekppol_mater.htm#ref.

Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (2006). *Ανακοίνωση της Επιτροπής. Εκπαίδευση ενηλίκων : ποτέ δεν είναι αργά για μάθηση.* Βρυξέλλες 23.10.2006

Καραλής, Θ. (2008). *Διά Βίου Μάθηση, Εκπαίδευση Ενηλίκων και Ενεργός Πολίτης.* Στο Σ. Μπάλτας (επιμ.), *Ενεργός πολίτης και εκπαίδευση*. Αθήνα: Παπαζήσης

Κόκκος, Α. (2002). *Η Εκπαίδευση Ενηλίκων στην Ελλάδα και στην Ευρώπη: Τάσεις, στρατηγικές, συγκρίσεις.* Στο Κόκκος, Α. (επιμ.), *Διεθνής Συνδιάσκεψη για την Εκπαίδευση Ενηλίκων*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Κόκκος, Α. (2006). Η ιδιαιτερότητα και ο σκοπός της Εκπαίδευσης Ενηλίκων. *Εκπαίδευση Ενηλίκων*, 9, 4 – 9.

Μπάλιας, Σ. (2004). *Τα ανθρώπινα δικαιώματα στην εποχή της Δημοκρατίας*. Αθήνα: Παπαζήσης.

Venables, P. (Ed.). (1976). *Report of the Committee on Continuing Education*. London: Open University.